

การจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชน*

People's Debt Management

พระครูปริยัติสารการ

Phra Krupariyatsarnkan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: Krupariyatsarnkan @gmail.com

บทคัดย่อ

จากปัญหาของครัวเรือนส่วนใหญ่มีรูปแบบการก่อหนี้และมีปัญหาทางกฎหมายเกิดจากการ กู้ยืมเงิน การจำนอง การค้าประกัน โดยได้ก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ประชาชนมีแนวโน้มผิดนัดไม่ชำระหนี้มากขึ้นเนื่องจากมีหนี้สินจำนวนมากจนมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการภาระหนี้สินที่มีอยู่และไม่มี ความรู้ที่ถูกต้องถึงผลกระทบในทางกฎหมายจากภาระหนี้ที่ได้ก่อขึ้นจนละเลยไม่ชำระหนี้อันมีแนวโน้ม เกิดปัญหาความเสี่ยงที่จะถูกดำเนินการบังคับคดีทางกฎหมายมากขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนมีปัญหา เกี่ยวกับการมีความรู้ทางการเงินในระดับค่อนข้างต่ำการมีความรู้เกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ย การไม่ คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ก่อนการก่อหนี้ และการไม่วางแผนการใช้จ่ายเงิน รวมทั้งมีการ จัดการหนี้สินซึ่งเน้นเฉพาะเกี่ยวกับสถานะความเป็นอยู่และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นหลัก แต่ขาด การศึกษาถึงประเด็นปัญหากฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาหนี้สินในชุมชนย่อมเกิดผลกระทบในทาง กฎหมายกับประชาชน ซึ่งความสำคัญของปัญหาหนี้สินของประชาชนเป็นเรื่องไม่อาจปฏิเสธประเด็น ปัญหาทางกฎหมายได้เพราะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่มาก เนื่องจากกฎหมายเป็นเรื่องของ ประชาชนทุกคนที่ต้องรู้และใช้ให้เป็น ทั้งนี้เพื่อนำกฎหมายมาใช้ป้องกันตนเองและทำให้เกิดความเป็น ธรรมแก่ผู้อื่นได้ การรู้กฎหมายจึงเป็นนโยบายในการ บังคับใช้กฎหมายอย่างหนึ่งเพื่อให้ทุกคนต้องรู้ให้ ได้มากที่สุด เพราะหากยอมให้มีการอ้างถึงความไม่รู้กฎหมาย คนในสังคมนั้นก็จะไม่สนใจกฎหมายทำให้การบังคับใช้กฎหมายจะเกิด ปัญหา

คำสำคัญ : เงิน, พุทธปรัชญา, วิทยุ, ฟุ่มเฟือย

Abstract

From the problems of most households, there was a form of debt formation and legal problems were caused by borrowing money, mortgages,

* Received 3 January 2019; Revised 11 March 2019; Accepted 6 May 2019

and guarantees by incurring both formal and informal debts. People have no tendency to default. More debt repayment due to the large amount of debt that there are problems with managing the existing liabilities and no Accurate knowledge of legal impacts from debts that have been created until neglect to pay debts that are likely to There is an increased risk of legal enforcement proceedings. In addition, the problem of people Concerning relatively low level of financial literacy, little knowledge of interest calculations, and disregard for ability to pay off debt before incurring debt. and unplanned spending, including debt management, which mainly focuses on living conditions and behavior change, but lacks education on legal issues related to debt problems in the community will have consequences on the way law and people The importance of the public debt problem is something that cannot be denied. Legal problems can arise because they are closely related to each other. Because the law is about All people who need to know and use them as This is to apply the law to protect yourself and to create a Dharma to others Knowing the law is therefore one law enforcement policy for everyone to know as much as possible. People in that society will ignore the law, causing problems for law enforcement.

Keywords: Money, Buddhist philosophy, Youth, Extravagance

บทนำ

ความรู้กฎหมายเกี่ยวกับหนี้และการชำระหนี้โดยเฉพาะหนี้ที่เกิดในครัวเรือนหรือประชาชนทั่วไป เพื่อเกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหานี้สินของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะต้องพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายหนี้ และการชำระหนี้ การกู้ยืมเงิน ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ การค้าประกัน การจำนอง การทวงถามหนี้ และเป็นการสร้างผู้นำชุมชนให้มีความรู้ทางกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเป็นที่พึ่งของประชาชนใน การแก้ไขปัญหาของชุมชนและส่งเสริมให้นำความรู้ทางกฎหมายไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการแก้ไข ปัญหานี้สินของประชาชน

ความรู้กฎหมายหนี้และการชำระหนี้

คำว่า “หนี้” ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ไม่ได้ให้คำนิยามไว้ คำว่า “หนี้” แปลว่า “ภาระหรือหน้าที่” ซึ่งหมายถึง พันธะหรือความผูกพันระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ซึ่งก่อให้เกิด หน้าที่และความรับผิดชอบในการชำระหนี้ทางฝ่ายลูกหนี้และก่อให้เกิดสิทธิทางฝ่ายเจ้าหนี้เหนือลูกหนี้ เพื่อจะบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ พันธะหรือความผูกพันทาง

กฎหมายเป็นเสมือนโซ่ที่ล่ามลูกหนี้ไว้กับเจ้าหนี้ หากเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้แล้วโซ่ดังกล่าวก็จะคลายออกทำให้ลูกหนี้พ้นสภาพจากการเป็นหนี้ (โสภณ รัตนกร, 2551) โดยความหมาย “หนี้” คือ “Law of Obligation” (Reinhard Zimmermann, 1999) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอันอาจเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี หนี้เป็นนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายซึ่งฝ่ายหนึ่งต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้อีกฝ่ายหนึ่ง โดยฝ่ายที่ต้อง กระทำการนั้นเรียกว่าลูกหนี้ ส่วนฝ่ายที่ได้รับผลจากการกระทำนั้นเรียกว่าเจ้าหนี้ ส่วนการกระทำนั้นแยก ออกได้เป็น 3 ชนิด คือ กระทำทำการ กระทำการละเว้น กระทำการ และกระทำการโอนทรัพย์สิน (จิต เศรษฐบุตร, 2526)

กฎหมายลักษณะหนี้มีหลักการพื้นฐานอยู่ที่การรับรองและคุ้มครองนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับบุคคลไม่ใช่บุคคลกับทรัพย์สิน สภาพและลักษณะของการรับรองคุ้มครองสิทธิจึงไม่เด็ดขาดและไม่ มั่นคงเหมือนอย่างทรัพย์สินในกฎหมายลักษณะทรัพย์สิน คือ ฝ่ายเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระ หนี้ให้ตนเท่านั้น เจ้าหนี้จะอ้างสิทธิเรียกร้องนี้ไปยันบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ลูกหนี้ของตนไม่ได้ และเจ้าหนี้จะต้อง ใช้สิทธิฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ภายในกำหนดอายุความ ที่กฎหมายบังคับไว้ด้วย เพราะถ้าเจ้าหนี้ไม่ได้ฟ้อง ภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องของเจ้าหนี้นย่อมขาดอายุความทำให้ลูกหนี้นียกอายุความ ขึ้นต่อสู้คดีอำนาจฟ้องได้ (เจริญ ภัทติธนากุล, 2558)

ดังนั้น ความหมายของ “หนี้” คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิและหน้าที่ของบุคคล 2 ฝ่าย กล่าวคือ เจ้าหนี้ฝ่ายหนึ่งและลูกหนี้ฝ่ายหนึ่งที่กฎหมายได้ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้ ปฏิบัติการชำระหนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์ที่แท้จริงของมูลหนี้ (ดาราพร ธีระวัฒน์, 2555)

เมื่อเกิดหนี้ขึ้นลูกหนี้และเจ้าหนี้มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติชำระหนี้ต่อกันอย่างถูกต้อง (สุนทร มณีสวัสดิ์, 2555) ซึ่งหน้าที่สำคัญคือหน้าที่ที่ลูกหนี้ต้องชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เพื่อให้หนี้ดังกล่าวระงับ หรือหลุดพ้นจากการชำระหนี้ เมื่อมีหนี้ลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์แห่งหนี้ นั้น แสดงว่าการชำระหนี้ของลูกหนี้ต้องชำระให้ถูกต้องตามความประสงค์แห่งหนี้ด้วยความประสงค์แห่งหนี้ ย่อมรวมทุกอย่างที่ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติในการชำระหนี้ นั้น รวมทั้งให้เป็นไปตามเงื่อนไขเงื่อนไขเวลาในการชำระหนี้ และการชำระหนี้ถ้าเป็นหนี้ที่มีกำหนดเวลาก็ต้องชำระหนี้ให้ถูกต้องตามกำหนดเวลาด้วย ถ้าชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามกำหนดเวลาก็ถือว่าไม่ชำระหนี้ต้องตามความประสงค์แห่งหนี้ นั้น

นอกจากนี้ การชำระหนี้ยังเกี่ยวข้องกับหลักสุจริตอันเป็นหลักแห่งความชอบธรรมหลักนี้มา จากหลักในกฎหมายโรมัน เรียกว่า “bona fides” หมายถึง ความซื่อสัตย์หรือสัจจะอันเป็นหลักที่นัก กฎหมายโรมันได้พัฒนาขึ้นเพื่อปรับปรุงกฎหมายเดิมที่มีลักษณะเคร่งครัดให้มีความเป็นธรรมยืดหยุ่น (Martin Schermaier) หรือแปลว่า “good faith” หมายถึง หลักแห่งมาตรฐานความซื่อสัตย์ความ ไว้วางใจอันบุคคลพึงมีแก่กันโดยชอบ การปฏิบัติต่อกันด้วยความ

สุจริตเป็นหลักในการกำหนดกรอบความประพฤติของคนให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมให้ต้องมีหน้าที่ช่วยผดุงความยุติธรรมและความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ในการที่คู่กรณีจะปฏิบัติต่อกันและกันในทางที่ควรทั้งในการที่บุคคลจะใช้สิทธิของตนและ ในการชำระหนี้ (กิตติศักดิ์ ปรกติ, 2554) หลักสุจริตอันเป็นพื้นฐานของกฎหมายแพ่งทั้งระบบมีเจตนารมณ์เพื่อสร้างความ เป็นธรรม เป็นหลักกฎหมายเพื่อความยุติธรรม ความซื่อสัตย์และความไว้วางใจ อันจะ ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในการใช้สิทธิและการชำระหนี้ของบุคคล (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2519) และคำว่า สุจริต มีลักษณะเป็นนามธรรม มีความหมายกว้างไม่ได้มีหมายความเฉพาะถึงความ รู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้น แต่ยังมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้ที่สุจริต แต่จะไม่ คุ้มครองผู้ที่ใช้ สิทธิไม่สุจริตด้วย (ประสิทธิ์ ไชวีกุล, 2548)

สำหรับการผิฉนัดชำระหนี้ มีผลในทางกฎหมายที่มีความสำคัญต่อลูกหนี้และเจ้าหนี้ทำ ให้ ลูกหนี้มีความรับผิดชอบอย่างเพิ่มขึ้น และขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดสิทธิบางอย่างแก่เจ้าหนี้ เช่นกัน อาจแยก พิจารณาสำหรับกรณีทีลูกหนี้เป็นฝ่ายผิฉนัดได้ 2 กรณี คือ ลูกหนี้ผิฉนัดโดย ต้องเตือนก่อน และลูกหนี้ผิฉนัดโดยเจ้าหนี้ไม่ต้องเตือน (สุนทร มณีสวัสดิ์, 2544)

กฎหมายกู้ยืมเงินดอกเบีย และเบียปรับ

สัญญากู้ยืม (ปัญหา ฅนอมรอต, 2556) หรือสัญญากู้ยืมเงิน เป็นสัญญาใช้ สิ้นเปลืองทีกฎหมายบัญญัติว่าต้องมีหลักฐานการกู้ยืม หลักฐานการชำระหนี้ และอัตรา ดอกเบีย การคิด ดอกเบียทบต้นและการชำระหนี้ด้วยของอื่น ตั้งแต่มาตรา 653-656 แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (มาตราทีระบุไว้ในบทความนี้ หากไม่ได้กล่าวถึงกฎหมาย ฉบับใดไว้เป็นการเฉพาะ ให้หมายถึง มาตราในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ซึ่งการนำ กฎหมายเรื่องกู้ยืมเงินมาใช้บังคับต้องพิจารณาด้วย ว่าสัญญาระหว่างคู่กรณีเป็นสัญญากู้ยืม หรือไม่ โดยพิจารณาจากข้อสัญญาทีได้ตกลงกันไว้ ถ้าไม่ใช่สัญญา กู้ยืมก็ไม่อำนาจมาตรา ดังกล่าวมาใช้บังคับได้ทั้งนี้ การกู้ยืมเงินเป็นนิติกรรมประเภทหนึ่งทีจะต้องนำ หลักเกณฑ์เรื่อง นิติกรรมมาใช้ด้วย (ไพฑูริต เอกจริยกร, 2555) การส่งมอบเงินทียืมเมื่อสัญญากู้ยืม เงินเป็น สัญญาใช้สิ้นเปลืองประเภทหนึ่งซึ่งวัตถุแห่งการยิมนั้นแทนทีจะเป็นทรัพย์สินชนิดทีใช้ไปสิ้น ไป เพราะการใช้และสามารถใช้ทรัพย์สินอื่นทีเป็นประเภท ชนิด และปริมาณอย่างเดียวกัน แทนได้ โดยสัญญา ยืมใช้สิ้นเปลืองจะบริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบทรัพย์สินทีให้ยืม (ปัญหา ฅนอมรอต, 2556)

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับดอกเบียทีควรพิจารณามี 4 กรณี คือ ดอกเบียทีกำหนดโดย กฎหมาย ดอกเบียเกินอัตราทีกฎหมายกำหนด ดอกเบียทบต้น ดอกเบียกรณีผู้ให้กู้เป็นสถาบัน การเงิน (ปัญหา ฅนอมรอต, 2556) ส่วนกรณีทีในสัญญามีข้อตกลงว่าไม่คิดดอกเบีย แต่ถ้า ลูกหนี้ผิฉนัดให้คิด ดอกเบียในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี ปัญหาเข้าใจว่าต้องเป็นไปตามทีตกลงไว้ เพราะเมื่อฝ่ายเจ้าหนี้อยมทำ ข้อตกลงกับลูกหนี้ก็เท่ากับเจ้าหนี้ได้สละประโยชน์ทีตนควรได้

ตามมาตรา 224 วรรคแรกคืออัตราร้อยละ 7.5 ดังนั้นก็เป็นไปตามที่ตกลงให้คิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี จะคิดร้อยละ 7.5 ต่อปีตามมาตรา 224 ไม่ได้ (ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล, 2549)

กฎหมายไทยเข้าใจว่า “เบี้ยปรับ” หมายถึง ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนความเสียหายซึ่ง คู่สัญญาได้กำหนดตกลงไว้ล่วงหน้าเมื่อมีการไม่ชำระหนี้ หรือเมื่อมีการชำระหนี้แต่ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง สมควรหรือเมื่อมีการกระทำการอันฝ่าฝืนมูลหนี้สำหรับหนึ่งดเว้นกระทำการจะกำหนดเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ ที่แน่นอน หรือกำหนดวิธีการในการคำนวณไว้แน่นอนก็ได้ หรือกำหนดเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นก็ได้ เบี้ยปรับอาจจะมีการส่งมอบให้แก่กันหรือไม่ก็ได้ โดยการพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการส่งมอบด้วยว่า เพื่ออะไร ดังนั้นถ้าคู่สัญญาฝ่ายที่กำหนดว่าเป็นผู้ต้องเสียเบี้ยปรับถ้าผิดสัญญา เมื่อมีการผิดสัญญาหรือไม่ ชำระหนี้คู่กรณีอีกฝ่ายก็มีสิทธิที่จะเรียกเบี้ยปรับได้ (ศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, 2557) โดย ได้สรุปผลการกำหนดเบี้ยปรับไว้มี 2 กรณีคือ (ศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, 2557) 1) กรณี ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เลยเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้หรือเรียกเอาเบี้ยปรับแทนการชำระหนี้ได้เพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่งเท่านั้น หากปรากฏว่าเจ้าหนี้เรียกเอาเบี้ยปรับแล้วก็ไม่มีความสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีก 2) กรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรเป็นกรณีที่ลูกหนี้ได้ชำระหนี้ให้เจ้าหนี้แล้วแต่การชำระหนี้ ดังกล่าวบกพร่อง อาจชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด หรือชำระหนี้ให้ไม่ครบถ้วนเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ ชำระหนี้และมีสิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับได้ด้วย

ผลของการกำหนดเบี้ยปรับ (ศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, 2557) 1) เมื่อลูกหนี้ ชำระหนี้ตามสัญญาโดยถูกต้องครบถ้วนทุกประการ การเรียกให้ชำระเบี้ยปรับหรือรับเบี้ยปรับไม่สามารถ กระทำได้ เพราะลูกหนี้ไม่ได้ ผิดสัญญาอันจะสันนิษฐานได้เป็นเบื้องต้นว่าเจ้าหนี้ไม่ได้รับความเสียหาย 2) เมื่อการชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัยโดยลูกหนี้ไม่ผิด เจ้าหนี้ก็จะเรียกร้องเบี้ยปรับจากลูกหนี้ไม่ได้ 3) เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องสมควร เจ้าหนี้สามารถจะรับหรือเรียกเบี้ยปรับได้

จำนวนเบี้ยปรับที่รับได้ (ศันนัทภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธุ์, 2557) โดยหลักหรือ เรียกเบี้ยปรับได้ตามกำหนดในสัญญา โดยไม่ต้องฟ้องร้อง ไม่ต้องพิสูจน์ แต่มีข้อยกเว้นจำนวนเบี้ยปรับ อาจลดลงได้ตามข้อสัญญาหากในสัญญาได้กำหนดกรณีที่มีการลดเบี้ยปรับได้ก็ให้เป็นไปตามนั้น หรือมีการ ปรับลดลงได้ตามกฎหมายหากกรณีเบี้ยปรับสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงมาพอสมควรก็ได้โดยศาลพิเคราะห์ ถึงทางได้เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมาย

กฎหมายค้ำประกัน

การค้ำประกันนั้นมาตรา 680 ได้กล่าวไว้ว่าเป็นสัญญาซึ่งบุคคลภายนอกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ค้ำ ประกันผูกพันตนต่อเจ้าหนี้คนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้ในเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ อนึ่งสัญญาค้ำประกันถ้ามิได้มี หลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ค้ำประกันเป็นสำคัญจะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ ใน ปัจจุบันมีการคุ้มครองผู้ค้ำประกันในฐานะลูกหนี้ชั้นสอง

ให้ดียิ่งขึ้นและสร้างความเป็นธรรมโดยกำหนดให้ การค้าประกันต้องระบุถึงวัตถุประสงค์ในการ ก่อหนี้ลักษณะมูลหนี้ที่เข้าไปค้าประกัน จำนวนเงินสูงสุดที่ค้า ประกัน ระยะเวลาการค้าประกัน ที่ชัดเจนแน่นอนและแก้ไขในสาระสำคัญอื่นๆ อีกหลายเรื่องที่ เปลี่ยนแปลงจากเดิม เพื่อให้ผู้ค้า ประกันได้ทราบในขณะที่ทำสัญญาค้าประกันว่าตนมีความรับผิดชอบอย่างไร และปฏิบัติอย่างถูกต้อง ตามสัญญา อันมาจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ กฎหมายเดิมที่ ใช้ บังคับไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองสิทธิและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้าประกัน ซึ่งมีใช้ลูกหนี้ชั้นต้น แต่เป็น เพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้น โดยข้อเท็จจริง ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาปรากฏว่าเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ ประกอบอาชีพให้กู้ยืม มักจะ อาศัยอำนาจต่อรองที่สูงกว่าหรือความได้เปรียบในทางการเงิน กำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของ ผู้ค้าประกันหรือผู้จำนองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือให้ผู้ค้าประกันต้องรับผิดชอบเป็นลูกหนี้ชั้นต้น กรณีดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้ค้าประกันซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปไม่ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ ของกฎหมาย รวมทั้งต้องกลายเป็น ผู้ถูกฟ้องล้มละลายอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 ที่มีเหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อให้มีความเหมาะสมแก่การประกอบธุรกิจในปัจจุบัน สมควร กำหนดให้ผู้ค้า ประกัน ที่เป็นนิติบุคคลสามารถผูกพันตนเพื่อรับผิดชอบลูกหนี้ร่วมได้ รวมทั้ง สามารถทำข้อตกลงล่วงหน้า ยินยอมให้มีการผ่อนเวลาได้ หากเป็นสถาบันการเงินหรือ ประกอบอาชีพค้าประกันเพื่อสินจ้างเป็นปกติธุระ

กฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมนี้ก่อให้เกิดข้อดีกับผู้ค้าประกัน เพราะช่วยคุ้มครองและให้ ความเป็น ธรรมแก่ผู้ค้าประกันมากขึ้น แต่อาจเกิดผลกระทบกับธนาคาร สถาบันการเงินหรือ เจ้าหนี้ที่เป็นผู้ให้สินเชื่อหรือผู้ให้กู้เพราะอาจติดตามหนี้จากผู้ค้าประกันไม่สะดวกเหมือนใน อดีตแต่การแก้ไขกฎหมายทำให้เกิด ความชัดเจนและเป็นธรรมต่อผู้ค้าประกันและผู้จำนอง ทำให้ลูกหนี้และเจ้าหนี้ได้ใช้ความระมัดระวังให้ ความสำคัญและยึดปฏิบัติตามสัญญาอย่าง เคร่งครัดอันส่งผลดีต่อระบบธุรกรรมโดยรวมของประเทศซึ่งถือ ว่ากฎหมายที่แก้ไขนี้มีข้อดี มากกว่าข้อเสียและไม่กระทบต่อคู่กรณีใดๆ หากทุกฝ่ายทำตามสัญญาและ ปฏิบัติตามสัญญา อย่างสุจริตและมีความรับผิดชอบร่วมกันในสัญญาที่สร้างขึ้น (สายศิริ ศิริวิริยะกุล, 2558) และ กฎหมายที่แก้ไขใหม่ที่มีการบังคับใช้นี้ผลประโยชน์ตกอยู่ที่ความคุ้มครองสิทธิของผู้ค้าประกัน และผู้จำนองเด่นชัดกว่ากฎหมายเดิม แต่อาจนำมาซึ่งปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อของลูกค้าบาง กลุ่มในอนาคต การเปลี่ยนแปลงนโยบายเครดิตของสถาบันการเงินที่ต้องคำนึงถึงความสามารถ ในการชำระหนี้ที่แท้จริง ของลูกหนี้เพิ่มมากขึ้น (จิตติ วิจิตรบรรจง, 2558)

กฎหมายจำนอง

การจำนองนั้นมาตรา 702 ได้กล่าวไว้ว่าเป็นสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้จำนอง เอา ทรัพย์สินตราไว้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจำนอง เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ส่งมอบทรัพย์สิน นั้นแก่ผู้รับจำนอง ทั้งนี้ผู้รับจำนองชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่จำนอง ก่อนเจ้าหนี้สามัญโดยไม่ ต้องพิเคราะห์ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จำนองได้โอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ ซึ่งการจำนองคือ การที่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนำทรัพย์สินมาจดทะเบียนเพื่อให้ทรัพย์สินนั้นเป็นหลักประกันการชำระหนี้ รายที่ตนจำนองเป็นประกัน สัญญาจำนองจึงเป็นสัญญาอุปกรณ์ที่ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของหนี้ประธาน ในทางกฎหมายอาจแยกการจำนองโดยพิจารณาตัวผู้จำนอง ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (สุดา วิสสุตพิชญ์, 2558) 1) ผู้จำนองเป็นลูกหนี้ที่ได้จำนองทรัพย์สินของตนประกันหนี้ของตนเอง 2) ผู้จำนองเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่ใช่ลูกหนี้แต่ได้จำนองทรัพย์สินของผู้จำนองเป็นประกันหนี้ของลูกหนี้ นอกจากนี้ในสัญญา จำนองได้ให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองในการจะบังคับทรัพย์สินที่จำนองเพื่อมาชำระหนี้เท่านั้น ผู้รับจำนอง ไม่มีสิทธิบังคับเหนือทรัพย์สินอื่นของผู้จำนองที่สิทธิจำนองครอบงำไม่ถึง ตลอดจนไม่มีสิทธิฟ้องร้องให้ผู้ จำนองชำระหนี้ประธาน เนื่องจากผู้จำนองไม่ได้ผูกพันตนเข้าชำระหนี้แทนลูกหนี้ ด้วยเหตุนี้หลักการของ กฎหมายว่าด้วยการประกันหนี้ด้วยทรัพย์สิน ผู้จำนองจึงไม่ต้องรับผิดชอบกว่าราคาทรัพย์สินที่จำนอง อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 โดยก่อนหน้านี้มีหลายเรื่องที่ได้ส่งผลให้ ผู้จำนองต้องรับภาระตามสัญญาจำนองมากกว่าการ เป็นผู้จำนอง แม้กฎหมายจะได้บัญญัติไว้ว่าผู้จำนองเป็นเพียงบุคคลที่นำทรัพย์สินที่จำนองมาให้เป็นประกันการชำระหนี้เท่านั้น มิได้เข้ามาผูกพันตนที่จะชำระหนี้ในสัญญาจำนอง แต่เจ้าหนี้มักจะให้ผู้จำนอง ยอมตกลงว่าหากบังคับจำนองทรัพย์สินที่จำนองแล้วได้ราคายังไม่พอชำระหนี้ ผู้จำนองก็จะรับผิดชอบชำระหนี้ ให้แก่เจ้าหนี้ในส่วนที่ขาดจนครบถ้วนซึ่งไม่เป็นธรรมกับผู้จำนอง

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2557 และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2558 ซึ่งมี ผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายเรื่องเพื่อให้เกิดความคุ้มครองผู้จำนองมากขึ้น และได้เปลี่ยน หลักการในเรื่องของการบังคับจำนองซึ่งเดิมเคยมีการฟ้องร้องบังคับจำนองต่อศาล ก็ให้สามารถบังคับ จำนองโดยดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองนั้นได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องคดีต่อศาลหากเข้าเงื่อนไขที่ กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งการแก้ไขกฎหมายพยายามที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ในเรื่องอำนาจต่อรองที่สถาบัน การเงินมีเหนือลูกค้าที่มาใช้บริการซึ่งเป็นการคุ้มครองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้จำนอง

กฎหมายการทวงถามหนี้

พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 ซึ่งมีเหตุผลในการบังคับใช้ คือ การทวงถามหนี้ในปัจจุบันมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อย่างรุนแรง การคุกคามโดยขู่เข็ญ การใช้กำลังประทุษร้าย หรือการทำให้เสียชื่อเสียง รวมถึงการให้ข้อมูลเท็จและการสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้แก่บุคคลอื่น ประกอบกับปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่กำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการทวงถามหนี้ และการควบคุมการทวงถามหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ สมควร มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

จากเหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเห็นได้ว่าลูกหนี้ได้รับการคุ้มครอง เกี่ยวกับการทวงถามหนี้จากกฎหมายมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ทวงถามหนี้ต้องใช้ความระมัดระวังในการทวงถาม หนี้มากขึ้นโดยปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดซึ่งได้มีการกล่าวถึงข้อดีโดยภาพรวมไว้คือ (กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม, 2557) 1) มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทวงถามหนี้และการควบคุมการทวงถามหนี้ไว้เป็นการเฉพาะ อันจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและสร้าง มาตรฐานในการติดตามทวงถามหนี้ที่เหมาะสมและเป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ ลูกหนี้หรือผู้บริโภคและบุคคลอื่นใดที่เกี่ยวข้องโดยรวม 2) มีการกำกับดูแลครอบคลุมถึงการประกอบ ธุรกิจติดตามทวงถามหนี้หรือการรับจ้าง หรือรับมอบอำนาจจาก นิติบุคคลผู้ให้สินเชื่อ 3) มีการกำหนด โทษแก่ผู้ทวงถามหนี้ที่มีพฤติการณ์และการกระทำการทวงหนี้ที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอย่างรุนแรงการคุกคามโดยการขู่เข็ญ การใช้ กำลังประทุษร้าย หรือการทำให้เสียชื่อเสียง ตลอดจนการให้ข้อมูลเท็จและการสร้างความเดือดร้อนรำคาญ แก่ผู้อื่นที่มีโทษทั้งทางอาญาและทางปกครอง 4) ช่วยลดปัญหาการร้องเรียนการติดตามทวงถามหนี้อย่าง ไม่เป็นธรรมให้หมดไปจากสังคมไทย 5) เป็นการขจัดกลุ่มผู้มีอิทธิพลในการทวงหนี้ได้อีกทางหนึ่ง ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2558 เป็นต้นไป

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องทราบถึงเนื้อหาสาระและทำความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติที่สำคัญของพระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. 2558 โดยมีรายละเอียดสำคัญเกี่ยวกับ ความหมาย การทวงถามหนี้ การกำกับดูแลและตรวจสอบ และบทกำหนดโทษ

สรุป

ปัญหาหนี้สินส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเกิดจากการก่อหนี้กู้ยืมเงินเป็นหลักโดยมีความรู้ ทางการเงินน้อย ไม่คำนึงถึงความสามารถในการชำระหนี้ก่อนการก่อหนี้และการไม่

วางแผนการใช้จ่ายเงิน สิ่งสำคัญที่ควรดำเนินการคือทำอะไรเพื่อไม่ให้ประชาชน มีหนี้เพิ่มมากขึ้นไป รวมทั้งสามารถจัดการ หนี้สินที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม ผลกระทบของการผิดนัดไม่ชำระหนี้ อัตราดอกเบี้ยจากการก่อหนี้กู้ยืมเงิน ทราบข้อดีในการทำสัญญากู้ยืมเงินอย่างถูกต้อง รวมถึงเห็นความสำคัญและมีความตื่นตัวต่อการเข้าร่วมใน การพัฒนาความรู้ทางกฎหมายเพื่อเกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหาหนี้ของประชาชนในพื้นที่และการทำ ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาหนี้สินที่มากขึ้น ส่งผลกระทบในทางกฎหมายและกระทบต่อคุณภาพ ชีวิต ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจึงไม่ได้มุ่งเฉพาะแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายเท่านั้นแต่ยังต้องให้ประชาชนได้ เข้าใจกฎหมายและสามารถปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้องด้วย ตลอดจนการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนมี ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับหนี้สินมากขึ้น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติหน้าที่ในบทบาทการ บริหารและดำเนินการของแหล่งทุนในชุมชนอย่างถูกต้องมากขึ้น รวมทั้งผู้นำชุมชนได้นำความรู้ทาง กฎหมายไปใช้ปฏิบัติจริงในการเผยแพร่ให้แก่ประชาชนต่อไปอันเกิดประโยชน์ในการจัดการปัญหาหนี้สินของประชาชนและเสนอแนะเห็นควรจัดทำคู่มือหรือสื่อให้ความรู้ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายโดยมาจากการมี ส่วนร่วมของประชาชน ผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเป็นแนวทางเพิ่มความรู้กฎหมายเกี่ยวกับ หนี้สินและมีการจัดการทางการเงินอย่างถูกต้อง เพื่อให้คู่มือหรือสื่อนั้นเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้เป็นแนวทางให้ประชาชนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งบทบาทของการเป็นเจ้าหนี้และลูกหนี้ ทั้งก่อนและหลังเข้าสู่การเกี่ยวข้องกับหนี้สิน นอกจากประชาชนต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายหนี้และการ ชำระหนี้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่าวิธีในการป้องกันปัญหาเรื่องหนี้ อีกแนวทางหนึ่งคือการบริหารจัดการทาง การเงิน โดยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการปัญหาหนี้สิน ยึดหลักความ พอประมาณ มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีประกอบด้วย การทำบัญชีครัวเรือนมาใช้ในการจัดการ ปัญหาหนี้สิน การนำหลักโภชนาการ 4 มาใช้ในการจัดการหนี้สิน ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีหลักการคือ แบ่งทรัพย์เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1 ส่วนสำหรับใช้สอย 2 ส่วน สำหรับใช้ประกอบกิจการงาน และอีก 1 ส่วนเก็บไว้สำหรับจะใช้ในยามมีอันตราย ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์อันเป็นการจัดสรรเงินในแต่ละส่วนอย่างสมดุลก็ย่อมเกิดผลดีต่อครัวเรือน อันเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อการจัดการหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมได้

เอกสารอ้างอิง

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม. (2557). พฤติการณ์การทวงหนี้แบบ (ที่ผิดกฎหมาย). แก๊วครั้งล่าสุด 2557. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก http://e-justice.moj.go.th/rldpd_clinic/index.php?tp=72

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2554). หลักสุจริตและเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชนจิตติ วิจิตรบรรจง. (2558). ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกันและจำนอง (ที่แก้ไขใหม่) และผลกระทบต่อสถาบันการเงิน. เรื่องเดียวกัน. ฉ.1 : 160-174.
- จรัญ ภัคธีธนากุล. (2558). ผลและความระงับแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิง.
- จิต เศรษฐบุตร. (2526). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล. (2549). คำอธิบายเรียงมาตรา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ดาราพร ธีระวัฒน์. (2555). กฎหมายหนี้ หลักทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2519). กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ไชวโสภา. (2548). กฎหมายแพ่ง: หลักทั่วไป คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 4-14. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม.
- ปัญญา ถนอมรอด. (2556). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม คำประกัน จำนองจำนำ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ไพฑูริย์ เอกจริยกร. (2555). คำอธิบาย ยืม ฝากทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- ศันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธุ์. (2557). คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา พร้อมคำอธิบายในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- สายศิริ ศิริวิริยะกุล. (2558). ผลกระทบของกฎหมายใหม่ การค้าประกันและจำนองตามพระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย .
- สุดา วิสฤตพิชญ์. (2558). บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (แก้ไขใหม่) ช่วยปลดปล่อยภาระของผู้จำนอง. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทร มณีสวัสดิ์. (2555). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หนี้. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- สุนทร มณีสวัสดิ์. (2544). หนี้ที่เจ้าหนี้ผิดนัด. วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช. 13(2) : 127-138.

โสภณ รัตนกร. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ.

Reinhard Zimmermann. (1996). The Law of Obligations, Roman Foundations of the Civilian Tradition. Oxford: Clarendon Press.

Martin Schermaier. "Bona Fides in Roman Contract Law," In Good Faith in European Contract Law, eds. Reinhard Zimmermann and Simon Whittaker Cambridge: Cambridge: University.